

El canvi

de Miquel Bauçà

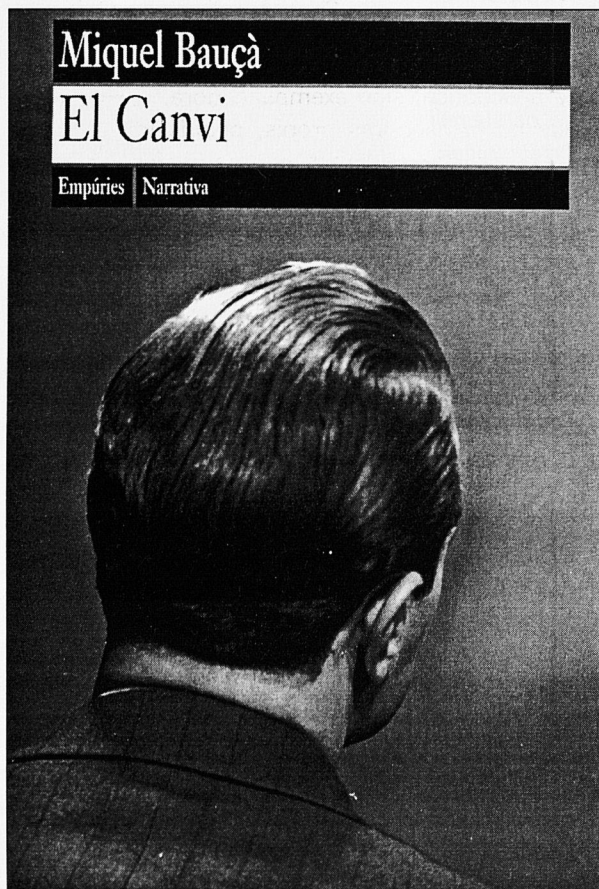
Antoni Artigues,
presentació a la Setmana del Llibre en Català, 9-3-99

Vàrem convidar Miquel Bauçà a participar en aquesta presentació d'EL CANVI, i ens va contestar amabilíssimament amb una carta on s'adjunta un inèdit de més de cent pàgines: *Els estats de connivència* (2/11/99) en què treballa ara mateix Miquel Bauçà. Diu: "Ara estic treballant en aquest text. I hi estic compromès de tal manera que és inimaginable qualsevol defecció, excursió, etc." "En principi, el que t'adjunto és només un deu per cent del que serà." "Aquest llibre [*El canvi*] com els *Estats*,

tenen una voluntat doctrinal, fixativa i correctiva, tan abrandada com la del Ramon Llull. És a dir, tot el contrari dels castells de focs o les bromes visuals."

Josep Albertí, un dels crítics més oportuns i incisius (i que no ha abandonat mai la crítica: ara l'exerceix per ventura d'una manera més marginal però continua tocant-hi), Josep Albertí, el 1975 ja parla d'algunes característiques de la poesia de Miquel Bauçà. Diu: "[...] Miquel Bauçà amb 'Una bella història' traspassava la vulgaritat, per oferir-nos la bellesa aspra d'un costat del quotidià que, en les seves mans, es feia insòlit. Als vint-i-dos anys, aquesta no era troballa de poc valor. [...] 'Notes i comentaris' és un llibre de poemes on es juga amb el significat, més que mai, del quotidià nostre com un element d'absurd. És la contorsió de la coherència. Frases sentides, pensaments com una fletxa, situacions grotesques, el paisatge bucòlic o l'urbà tenyits del que està més enllà del real, una poesia tan fràgil com la cendra, i tan dura com la resistència. [...] 'Un destí marca el poeta: la reflexió sobre la cara oculta de la realitat.' (Notícia de Miquel Bauçà. JOSEP ALBERTÍ. *Diario de Mallorca*, 30 novembre 1975, diumenge)

I aquestes observacions continuen essent bones per a la producció de Miquel Bauçà posterior a 1975, encara que alguns professors universitaris ja no es molestin a llegir-lo i es limitin a dir que des de *Carrer Marsala* està descarabutat, que ha trabucat. És clar, Miquel Bauçà és massa heavy per als venuts. Hi ha massa retrats, ben lletjos dels que viuen fora de si, dels que viuen per una mamella (de diners, de càrrecs); els descarabutaria massa a ells els esque mes. És més fàcil tractar-lo directament de boig. Ell mateix en parla en alguns poemes d'*Els estats de connivència*:

TOT D'EL CANVI" ÉS VALUÓS:

per raó que és el meu ésser,
és a dir, la Veritat,
que hi és dita en forma nova:
això fa allunyar els cretins,
les mestresses desvagades
iels que fan col·leccions,
la qual cosa és garantia
de la seva qualitat,
de l'encert de la prosa.

Miquel Bauçà, fou entaforat dins el realisme social, però qui el situa bé és Josep Albertí, que diu: "el quotidià en les seves mans es fa insòlit", que diu que la poesia de Bauçà és "la reflexió sobre la cara oculta de la realitat", "la contorsió de la coherència", "una poesia tan fràgil com la cendra i tan dura com la resistència." Miquel Bauçà és el mateix des d'*Una bella història* fins a *Els estats de connivència* (encara sense acabar); Miquel Bauçà és d'una peça, d'una peça tan fràgil com la cendra i tan dura com la resistència. Vegem, per comprovar-ho, alguns poemes de Miquel Bauçà anteriors a *El canvi*:

* SI TUDAM ELS DIES, VIOLENTÍSSIM SERÀ EL GOIG DE LES NITS

Hi haurà maror pregon. La tragèdia s'insinuarà als llavis dels homes. Una freda ventolina embriagarà els fanals del moll. No podrem dir el que volíem. A poc a poc, els vagabunds caminaran avinguda avall per no rompre el sacratíssim misteri de la nit. Ulls bojós, recordarem les paraules de l'apòstol: "Si tudam els dies, violentíssim serà el goig de les nits". De la boca, ens en sortiran cercles plens -peus i tambors-. Hem de tudar els dies, extasiats dins qualsevol taverna, car la recompensa és massa gran. Som sacerdots d'un orde que odia el banús i el bronze: vol només la corda fàcil i el plaer intacte de les nits totes. En el temor de Déu dansarem durant el dia, però, de nit, tota paraula serà saliva. La nit sempre serà nostra. (1959)

*La xardor, l'esgotament,
els rellotges de les viles,
el rector, l'ajuntament,,
els orats i rics notoris,
els coets, la fira, el sant,
els confetti, marxa i banda,
els confits, els cacauets,
i pertot l'Imperi, l'Himne.
(1962)

Abraç el regne
de la impostura,
la frase dita
mil anys en va
i planto cara
i defineixo
fràgils conductes
dels meus germans.
(1975)

*Les foravileres de Provença
fan mamballetes.
Ben arreplegades
s'alcen les falces.
Els nins sense alè
miren les cuixes;
després corren al port
a espolsar-se les sandàlies.
(1972)

Si l'Enric sent l'afalac
del terror del clot immund,
és que hi guaita. Si no hi cau,
no caldrà d'importunar-lo.
(1983)

Seguir el joc de l'engranatge?
Fer escoranc i obrir-me call?
¿Fer carrera de solista
i donar la volta al món?
Què cal fer...? No res, per ara.
(1992)

*Potser avui m'he fet enfora:
m'he perdut a la mar gran.
Mal que cridi i que gemegui,
sé segur que no em veuran.
(1973)

El canvi entronca amb l'anterior de Miquel Bauçà. Hi entronca, però va molt més enllà. Cada nou llibre de MB dóna llum als anteriors. Hi prima sempre una reflexió sobre la vida, sobre els humans... *El canvi* de Miquel Bauçà descriu un canvi, i és realment un canvi, un canvi de punt de vista, una destrucció del sentit comú que manté la situació actual (és un tractat metafísic de l'ésser al s. XXI i no un tractat de tòpics, arcaic, de fadrí amargat al casino, com són els escrits de més d'un que planeja). *El canvi*, és un manual d'instruccions de l'eremita, de l'home que vol el canvi, que fuig de l'estultícia del veïnat (hi trobam uns temes recurrents: Independència dels catalans / Els nostres enemics / Amèrica / Estultícia / Somnis / Transformació / etcètera.

El canvi és una reflexió sobre els humans molt profunda, sincera, intel·ligent i que transmet llibertat al pensament. Això és el que fa pensar, somriure i esclafir de riure amb una rialla fresca quan hom llegeix Miquel Bauçà (com també Vicent Andrés Estellés i Brossa). *El canvi*, com tota la poesia de Miquel Bauçà, no són anècdotes. La concreció que hi ha arreu no és anecdòtica, sinó exemplificadora. La mostra, és que no hi ha noms propis, poquíssims; un és Chomsky: Bauçà voldria fer una gramàtica universal dels somnis

Si hom llegeix algunes entrades d'*El canvi* difícilment copsarà res (és com llegir un paràgraf d'una novel·la o d'un assaig). Moltes entrades no s'entenen fins que no has trobat el mateix concepte àmpliament explicat a moltes altres entrades. Per això, no hi sobra res, no és massa llarg: no perd el fil en 500 pàgines, ans al contrari. És un assaig amb una estructura molt informàtica: llàstima que no s'hagi editat per Internet: a base de links: permetria veure més encara la consistència de la teoria. i també de veure'n les seves contradiccions, ja que és un llibre obertament, volgudament, contradictori (ben sovint les contradiccions no són més que matisos d'una mateixa realitat).

Per acabar, alguns poemes d'aquest tast del darrer poemari de Miquel Bauçà, encara inèdit: *Els estats de connivència* (i tanta connivència que hi ha entre els poderosos i els acadèmics). Aquest escrit és una continuació i una destil·lació d'*El canvi*, i és tot escrit en versos heptasíl·labs:

SÓC MISÀNTROP? NO, NO, GENS:

no menystinc la resta d'homes,
car em menystindria a mi,
però no són tolerables,
tal com són, ara mateix.
Demà, quan trobin els somnis,
tornaran més passadors,
però mentre això no passi
no res no servirà per
gosar entrar en la saviesa,
car llurs somnis han de ser
correctius i pedagògics
com els meus, sense unió
amb allò que faig de dia.

EL CONCEPTE QUE TENÍEM

uns dels altres, fa cent anys
era fals de totes peces,
tot i ser molt treballat.
Hem après a viure sense:
l'esperança ha aparegut,
i no som molt més canalles,
car no érem tan dolents,
de com hom imaginava.
Una tal reducció
ha fet bé per totes bandes.
Conseqüència d'aquest fet:
la població de monges
minva amb força i minvarà:
cap concepte: cap paràsit.

-ÉS MILLOR DIR QUE CALLAR...?

-Sempre, sigui quina sigui
la situació. Sí.
-I si són animalades?
-Deixa-ho córrer. Hom veurà.
Ja ho diran les locutores.

ÉS UNA SOCIETAT

que és corrupta, de natura,
és a dir, patriarcal.
Fa pudor, però perdura.

JA NO VAIG ALS CEMENTIRIS.

Un diari em fa el mateix:
tot és ple de morts que parlen.

LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA

ha estat un fracàs buscat
car l'efecte ha estat contrari:
els que l'havien après
han tornat a reciclar-se.
Parlar avui en català,
a l'Eixample, és menyspreable,
car els nostres enemics
han vist clar que basta i sobra
parlar alt, alçar la veu,
i hom canvia de llenguatge.
El missatge ha estat ben clar:
podem perdre l'idioma

i de fet no perdrem res:
un record de la família.
L'important: tirar endavant
no fer el ruc amb ximpleries.

MAI NO HAS DE TOLERAR

que se't riguin a la cara.
Si no saps el que has de fer,
sempre pots girar l'esquena.

M'HE FET FER UNS COLLONS POSTISSOS.

Me'ls cargo un dia al mes,
el que surto de cacera.
M'han donat bon resultat.
Fins ahir, ho ignorava.

NO ET CONFONGUIS D'ADVERSARI:

l'espiritualitat
consisteix a lluitar contra
els preceptes comunals,
no pas contra tu. Les regles
de la tribu són llisquents
i es disfressen amb perfídia.
Pots cardar o no cardar,
segons sigui el teu criteri,
sense gens de por a l'error,
sempre i quan hi vegis l'altri,
que és la gregarietat:
manaments de la comuna,
simplement. Són importants,
mentre puguis defugir-los.
Altrament, són el no-res:
vagues ones de brutícia.

QUAN ELS SENTIMENTS NO CORREN

és que no són sentiments:
són convenis, hipoteques...
Més que res és molta por
tolerada i agraïda,
car, per força, els sentiments
corren massa, no podríem
deturar-los. Impossible!

-QUÈ HE DE FER PER NO PLORAR?

-El millor és suïcidar-te.
-Però això és massa gros...
-Doncs, no ploris, ploramiques.

SÓN ELLS QUE HAN DE CONSTRUIR

les muralles de la pàtria:
no pas jo, que ja les tinc
ben bastides dins de l'ànima,
amb els rebles de metall.
No ho faran, perquè no volen.